

Kulturdepartementet
103 33 Stockholm

Remissvar: En gränsöverskridande mediepolitik. För upplysning, engagemang och ansvar (SOU 2016:80) Ert dnr Ku2016/02492/MF

Sverigefinländarnas delegation/Ruotsinsuomalaisten valtuuskunta (RSV) har med intresse tagit del av rubricerade utredning och tackar för möjligheten att få lämna ett remissvar. I vårt svar kommenterar vi endast de delar i utredningen som handlar om nationella minoriteter.

Generella kommentarer:

Sverigefinländarnas delegation delar utredningens problembild att det behövs aktiva stimulansåtgärder när det gäller de nationella minoritetsspråken. Det nya mediestöd som föreslås på sidan 346 och som även skulle beröra minoriteterna, har vi svårt att ta ställning till eftersom vi inte kan se vilka konsekvenser det skulle kunna få. Lägre trösklar är bra och vi delar den inriktning som utredningen föreslår men, vi kan inte ta ställning i detalj.

I det följande vill vi kommentera några speciella punkter i utredningen.

Utredningen tolkar sitt uppdrag gentemot de nationella minoriteterna så att det ”handlar om rätten till nyhetsinformation på det egna språket, rätten till nyhetsinformation och annan bevakning som riktar sig till det samiska folket eller de nationella minoriteterna och om hur gruppen framställs i andra medier (majoritetsmedier)” (s. 263)

Vi menar att även om nyhetsförmedling är viktigt har minoritetsmedierna, inklusive de finska, även andra viktiga uppgifter.¹ Vanligtvis anses minoritetsfrågor vara av marginellt intresse för allmänheten, och svenska tidningar tar sällan upp sådana frågor. De enda medier som kan erbjuda daglig, aktuell information om minoriteternas situation och om frågor som direkt angår dem är public service-radio, -tv och -internet. Eftersom det inte finns några kommersiella intressen i minoritetsrapporteringen, återstår public service-företagen som de enda dagliga producenterna av minoritetsnyheter oberoende av om lyssnarna/tv-tittarna talar majoritetsspråket eller inte.

¹ Vi har lyft dessa frågor i vår senaste rapport till Europarådet: ”Lost Momentum. Minority Voices on the Implementation of Minority Rights in Sweden 2016. Alternative Report to the Council of Europe by The Sweden Finnish Delegation and the National Association of Swedish Tornedalians, se <http://sverigefinne.se/rapporter/>.

Utöver detta har minoritetsmedierna en viktig roll i att bevara och utveckla minoritetsspråken. Att förekomma i medierna höjer språkets status och den offentliga användningen av språket gör att språket blir ”normaliserat”. I medierna används språket i många olika sammanhang, vilket gör att nya ord och uttryck måste skapas, och via medierna blir lyssnarna/tittarna bekanta med dem. Allt detta är nödvändigt för att Sverige ska kunna uppfylla sina förpliktelser enligt Europarådskonventionerna och försäkra att minoritetsspråken kan överleva och utvecklas på sikt.

På sidorna 255-256 finns en längre diskussion om möjligheterna att använda automatiska översättningar som ett komplement till arbetet med att utvidga tillgången till oberoende nyhetsinnehåll på de nationella minoritetsspråken. Sverigefinländarnas delegation anser att det är naivt att tro att nationella minoriteters behov skulle kunna kompletteras eller täckas av automatiska översättningar, lika lite som man använder sådana verktyg för att till exempel förmedla nyhetsinnehåll på svenska från engelsktalande länder.

På sidan 284 nämns att public service-bolagen i fråga om programverksamhet på nationella minoritetsspråk ”får sinsemellan fördela ansvaret för olika slags insatser.” Vi anser att man bör se över denna överenskommelse för att få veta vad den har haft för konsekvenser för programutbudet. Det är problematiskt för de nationella minoriteterna att man inte kan påverka situationen på något sätt.

På sidan 270-271 beskrivs situationen för finskspråkiga medier. Vi vill påpeka följande: Vi ser en oroväckande utveckling och försämring när det gäller Sisuradios utbud vilket vi även tagit upp i vår alternativa rapport till Europarådet². Finska sändningar har fått nya tider på eftermiddagar och vid midnatt, i stället för de tidigare prime time-tiderna. De populära regionala sändningarna har försvunnit i och med att sändningarna flyttades bort från P4 som sänder regionalt. De dagliga nyhetsorienterade sändningarna (“Studio Sisu”, månd-fred 16.00-17.00) ersattes av en talkshow (13.00-15.00). Innehållet i en del nyare sändningar har utvecklats så att innehåll på svenska har börjat ta över och finskans andel har minskat. Enligt SR Sisuradio vill man genom dessa så kallade tvåspråkiga program attrahera en yngre sverigefinsk publik som antas ha förlorat det mesta av sin finska. Enligt denna logik ska svenska och finska blandas i programmen, men resultatet har blivit att svenskan dominerar. Att ersätta finska program med detta slags tvåspråkigt utbud betyder i verkligheten att utbudet på finska minskar.

Förändringar i medieutbudet på finska har kritiserat av många, bland annat Tom Moring, professor i kommunikation och journalistik vid Helsingfors universitet och expert i minoritetsmediefrågor.³ Han ansåg att Sveriges Radios beslut inte motsvarade förpliktelserna enligt Europarådets minoritetskonventioner och att sådana åtgärder i det långa loppet skulle leda till en assimilering av minoriteterna.

På sidan 271 beskrivs Sveriges förpliktelser på mediaområdet enligt Europarådskonventionerna. Det bör noteras när det gäller stadgan för landsdelsspråk eller

² ”Lost Momentum”, s. 36-37.

³ ”Lost Momentum”, s. 37.

minoritetsspråk att artikel 11.1.c.i (uppmuntra och/eller underlätta inrättandet av minst en TV-kanal på landsdels- eller minoritetsspråket) inte fungerar i praktiken för finska språkets del. Vi anser att regeringen i första hand behöver säkra att redan gjorda åtaganden efterlevs.

På sidan 274 kommenteras journalisternas okunskap om minoriteterna, och det nämns att ”i princip alla medier blandar ihop finlandssvenskar och sverigefinländare”. Vi vill påpeka att den nationella minoritetsgruppen heter sverigefinnar, inte sverigefinländare. Sverigefinländare är en samlingsterm som används för personer med ursprung i Finland, oavsett språktillhörighet, alltså både finstalande (finnar) och svensktalande (finlandssvenskar). I Sverige blandas ofta finlandssvenskar ihop med sverigefinnar.

På sidan 281 skriver man om minoritetsmedierna ”med sina små målgrupper”. Vi vill påpeka att antalet personer med något slags finskt ursprung i Sverige uppskattas överskrida 700 000 personer och därför kan sverigefinnarna inte anses vara en liten minoritetsgrupp.⁴

2017-03-13

Enligt uppdrag

Sinikka Lindquist
Ordförande
Sverigefinländarnas delegation

Leena Huss
Medlem i presidiet
Sverigefinländarnas delegation

⁴ <http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=185&artikel=6638363>